

הכנסת השמונה-עשרה

ליה שמטוב

הצעת חוק של חברת הכנסת

624/18/פ

הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (דרישת הסיוע להרשעה על פי הודאה), התשס"ט–2009

תיקון סעיף 12 1. בפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א–1971,¹ בסעיף 12, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) "לא יורשע אדם על סמך הודאה שנתקבלה לפי סעיף זה אלא אם כן יש בחומר הראיות ראייה עצמאית, שהיא ראייה בדרגת סיוע."

דברי הסבר

הרשעה על סמך הודאת שווא הינה חמורה לא רק לאור העוול שנעשה לאותם חפים מפשע אלא גם משום שהיא טומנת בחובה נזק לחברה כולה בעצם הזיכוי העקיף של האשמים האמתיים. יתר על כן, במערכת משפטית שבה ניתן להרשיע על סמך הודאה בלבד קיים חשש שעיקר הדגש יופנה אל גביית ההודאה במקום אל איסוף הראיות.

המשפט הישראלי מסייג, אמנם, ע"י דרישה ל"דבר מה נוסף" שיתמוך בהודאה, אלא שהגדרתו נזילה ומתעתעת, ואינה מספקת ליצירת טריז כנגד הודאות כוזבות. יצוין שאין צורך בעינויים על מנת לחלץ מחשוד הודאת שווא. לעתים קרובות מוסרים החשודים הודאות כוזבות תחת לחץ נפשי או שמדובבים בתא המעצר משכנעים אותם להודות כדי להקל על העונש. יתרה מזאת, "ידיעת" פרטים מוכמנים מצד החשודים מתבררת בדיעבד כתוצר של סוגסטיה (השראה) מן החוקר לנחקר.

בשנים האחרונות ראינו לא מעט מקרים, בהם אנשים הודו בעת חקירתם במשטרה, ולאחר מכן התברר שמדובר בהודאה כוזבת. ברבים מהמקרים כתב האישום התבסס על "ידיעת" פרטים מוכמנים ועל "שיחזור". למשל, לאחר רצח החייל אולג שויחט נעצרו חשודים שהודו בביצוע המעשה, ואף "שיחזרו", ואחר כך חזרו בהם מהודאתם. כעבור כחצי שנה התגלעו באקראי ראיות חדשות שהובילו את המשטרה לחשודים אחרים. אלמלי כן, יש להניח כי המודים היו מוכנסים לכלא לכל ימי חייהם, בעוד הרוצחים מסתובבים חופשי.

הצעת החוק נועדה לתקן את המצב הקיים. הדרישה לתמוך בהודאה באמצעות ראייה בדרגת סיוע עשויה לצמצם בצורה דרסטית הגשת כתבי אישום על בסיס הודאות כוזבות. בנוסף, קבלת דרישה זאת כתנאי הכרחי להרשעה תהווה תמריץ לחוקרים לרכז את מירב המאמצים באיתור ראיות פיזיות בשטח, כמצופה מצוות חקירה מקצועי.

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת השש-עשרה על ידי חבר הכנסת אופיר פינס פז (פ/16/2540).
הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת השש-עשרה על ידי חברת הכנסת אתי לבני
וקבוצת חברי הכנסת (פ/1780).

הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חבר הכנסת אופיר פינס פז
(פ/17/1841).

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חבר הכנסת אחמד טיבי
(פ/17/1931).

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חברת הכנסת מרינה סולודקין
(פ/17/1930).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ז' בניסן התשס"ט – 1.4.09